

My jsme žáci cháštyráci

Mohli jsme být zcela zapomenutelným ročníkem a třídou liberecké průmyslovky. Nastoupili jsme do jejích lavic v onom roce, kdy díky měnové reformě přišla skoro každá česká rodina o úspory. Udržení jejího oddenku (čti oplégru) na střední škole tak přišlo každou na stejně velké procento tezaurované jistiny.

Nastoupili jsme v onom roce, kdy byla doba školní docházky znejedlována na osm let a maturita naplánována po jedenácti letech školy. Takže s několika vyučenci jsme se zde ocitli i my, čtrnáctiletí ušouni.

Vykuleni z toho, že na průmce místo zvonění houká siréna (to abychom přivykli budoucímu průmyslovému prostředí) zasedli jsme do lavic učebny označené cedulí Ch1A (protože jsme byli chemičaty) a plaše po sobě koukali. Vedle mne se rozvalil jakýsi sebevědomý kolohnát, ale většina nových spolužáků se tvářila buď ostražitě nebo vyplašeně. Já asi to druhé.

Otevřely se dveře, vešel mladý muž a vystoupil na stupínek. Ten můj soused se postavil do pozoru a zavelel:

„Třído vztyk! Pane inženýre, třída Ch1A připravena k zahájení školního roku. Hlášení podává asistent Křikava!“

„No maucta!“ řekl jsem si.

Třídní se představil, oznámil, že nás bude mít na matematiku a že si ověří naši úroveň.

„No maucta!“ řekl jsem si podruhé.

Profesor namátkově vyvolal Jardu Dědka, cvičně mu vynadal a nadiktoval nějaké $(a+b)^2$. Jarda, ač později jeden z nejlepších žáků, plaval. Do toho se ozvalo zaklepání, kdosi vsunul do třídy hlavu a pravil:

„Pane inženýre, máte ve sborovně telefon.“

Inženýr odehnal Jardu od tabule („stejně by vám mezi tím někdo napověděl“), sebral asistenta a odešel od nás ztuhlých děsem.

„No maucta!“ už jsem si neříkal sám.

Do toho se znovu otevřely dveře, vešel jiný mladý muž a vystoupil na stupínek. Loupl po nás očima a zařval:

„To neumíte vstát, když přijde třídní? Já jsem třídní a tamto byli maturanti.“

A tak jsme poznali češtináře Zdeňka Říhu, o pouhých deset let staršího většiny z nás, původem žižkováka kulhajícího po úrazu při skoku na lyžích.

Nu, mohli jsme být zcela zapomenutelným ročníkem liberecké průmyslovky, ale nejsme, protože jsme posledním ročníkem chemiků. Po nás už nikdo neměl na dveřích, na třídnici ani v žákovských knížkách (!) písmeno Ch, vytlačovaly nás třídy E.

Mohli jsme být zcela zapomenutelnou třídou liberecké průmyslovky, ale nejsme, protože celé čtyři roky byl naším třídním Zdeněk Říha.

Být náročným češtinářem na škole specializované na chemii a strojařinu a nutit sebevědomé adolescenty milovat literaturu není lehké. A tak si Říha vykoledoval přezdívky „kat“, „ras“, „hejtman Ságner“, „mstivá kantiléna“, „kulhavý d'ábel“ a další. Byl přísný a fungovalo to tak, že jedničkář od něj za jedno čtvrtletí slízl tak dvě pětky (a řádku vyrovnávajících jedniček), dvojkař tak tři-čtyři pětky, atd. Pouze Dana Pírková nedostala pětku nikdy, neboť uměla vždy.

Naše třída pro něj měla také přezdívku, ale poněkud jinou: Buď „abú Říha“ nebo „tatíček“ s tím dlouhým í. Brzy jsme přišli na to, že když na nás huláká, tyká nám a sebe označuje staříčkým třídním, je dobře. Jakmile však přejde do

předepsaného vykání anebo nás, nedej bože, oslovuje „holoubátka“, je zle a případné ucvrnknutí do trenek je pochopitelné.

Byl kantorem, na kterého se nezapomíná. Ochotnický hrál a režíroval divadlo, nutil k tomu kolegy a stál za všemi divadelními skeči, kterými se tradičně soutěžilo při maturitních plesích a které tradičně vyhrávali chemičtí maturanti.

Nevím, zda tomu současníci uvěří, ale naše třída o sedmi slečnách a třiatvaceti mladých mužích pořádala pravidelné literární večery s recitací, hudbou a šípkovým čajem. A náš staříčkový třídní nás nazýval „třída milá, kulturní, leč blbá“. A přestože asi polovina z nás později získala vysokoškolský titul a někteří na vysokých školách v tu- i cizozemsku přednášeli, tak ta okázalá kulturnost asi zcela normální nebyla.

A úplně svatoušci jsme my ani abú Říha nebyli. Když jsme rozum brali (no, rozum ne, ale léta), zašel občas s těmi, co už nebydleli na internátu, na pivo, případně jiný roztok etanolu. A příští den své spolustolovníky vyzkoušel. Když lapali po dechu řkouce: „Co, co, co to bylo?“ vysvětlil: „Pamatuj si, od osmi do čtyř jsem tvůj kantor, od čtyř do osmi ráno jsem tvůj kamarád, ale od osmi do čtyř jsem zase tvůj kantor.“

Postupně se z Ch1A stala Ch2A a Ch3A.

Příběhů a vyučujících hodných zaznamenání by bylo mnoho, ale to by vydalo na samostatnou audioknihu. Proto se zmiňuji o jediném z těch, co z dětí udělali lidi.

Ve čtvrtém ročníku nás kvůli specializaci trochu proházeli s béčkem. Tříde Ch4B byla oborem voda a paliva, áčku analytická chemie.

Maturitní večírek co rozloučení se školou, spolužáky, láskami, profesorským sborem a třídním Říhou byl na sv. Medarda 1957 na Liberecké výšině. Pak se Ch4A rozešla. Koho vzali na „vejšku“, studoval, koho nevzali, šel dělat na umístěnku a pak na vojnu. Spolužačky na vojnu nechodily, ty se vdávaly.

A jak je v kraji zvykem, proběhlo vždy po několika letech setkání.

Při setkání po 15 letech jsme co dospělé bytosti usoudili, že se máme rádi a že scházet se po pěti letech je strašně zdoluhavé. Ke svým spolumaturantům jsme přizvali i emigranty do béčka a zkrátili interval na každoroční.

Abú Říha nám mezitím odešel do krajin, ze kterých není návratu, ale Ch24A, Ch25A, atd. na něj při setkáních nezapomněla. Tu si divadelní skeč z maturitního plesu zopakovala, tu nový sama pro sebe nacvičila, tu zase milostnou lyriku pro seniorský věk trochu nepatřičně přednesla. Jezdil každý, i ti z ciziny.

Scházíme se stále všichni (jenom asi polovina z nás má omluvenou absenci pro pobyt na onom světě).

Naše každoroční setkávání má mnoho výhod:

Nebavíme se o kariérních úspěších a pádech, protože jsme všichni v důchodu.

Nebavíme se o chorobách, protože je máme povětšinou podobné.

Nebavíme se o dětech, protože si vyměňujeme fotky rodinných mazlíčků, jako jsou vnučata, pravnoučata, pejsci a králíci.

Nebavíme se o penězích, protože je většinou nemáme.

Nebavíme se o školních křivdách a pádech, protože si je nepamätujeme.

Tak, tak. Mohli jsme být zcela zapomenutelným ročníkem a třídou liberecké průmyslovky, ale nejsme, protože letos máme již čtyřicáté setkání.

Vladimír Cvrček, Ch64A